

Cases que fan ciutat

La Casa Valls del carrer del Carme, una vila clàssica a l'entrada de la ciutat de Girona, obra de Josep Esteve Corredor

Les ciutats són, en bona part, la seva arquitectura. Edificis que en fistonegen els carrers i els donen un caràcter: menestral, burgès, senyorial..., aquell que permet albirar i conèixer la matèria humana de què estan fets els pobles, el seu actiu personal, les raons de les seves prosperitats i misèries. Les cases de les ciutats solen ser molt més que un aixopluc per als estadants. A voltes closca i cuirassa, també serveixen per emmarcar una personalitat, una trajectòria, un prestigi. A l'observador no se li escapa el seu valor simbòlic, que li permet aprofundir en petites parcelles d'història ciutadana, que il·lustren, mudes, el nostre quefer pels carrers que trepitgem.

Text > ROSA MARIA GIL TORT

En el número 103 del carrer del Carme, un immoble de quatre plantes d'estil neoclàssic avui acuradament restaurat presideix la cantonada amb el carrer de Vista Alegre. Segons consta en la llicència d'obres de l'Ajuntament de Girona, la Casa Valls del carrer del Carme (així s'anomena) va ser promoguda per Antoni Valls Gili. Al lloc ja hi havia una caseta quan el 1926 el propietari va demanar permís a l'Ajuntament per aixecar-hi un pis i construir una tribuna sobre el carrer. Es tractava ja d'un immoble cantoner, amb entrada pel carrer del Carme i façana al carrer de Vista Alegre, que amb la reforma passaria de tres a quatre plantes, amb els baixos en un carrer de clara vocació comercial, a l'entrada sud de la ciutat. El carrer del Carme ha estat, des de temps immemorial, la via d'entrada a Girona venint de Sant Feliu de Guíxols, de Cassà de la Selva i de Quart. El seu recorregut recollia el tràfec de la rodalia, i per això mateix era un carrer de fondes i magatzems, que inicialment acabava a l'entrada de la muralla, al costat del desaparegut convent del Carme, i que avui arriba fins a la plaça de Catalunya.

La notorietat de l'edifici ens porta a preguntar-nos pel propietari. Era Antoni Valls Gili, nascut el 10 d'agost de 1860 a Palol d'Onyar, i a principis del segle xx vivia a la casa número 18

>> Retrat de Josep Esteve Corredor. (Font: ARXIU DE LA FAMÍLIA ESTEVE)

del carrer de l'Argenteria. Als baixos havia fundat el seu negoci, una granja lleteria anomenada Lechería Antigua, que ja trobem anunciada a la premsa el 1905 amb el reclam de dispensar llet certificada per anàlisi química. Quan Antoni Valls va reformar la casa del carrer del Carme, ja feia deu anys que la lleteria s'havia traslladat a la plaça del Vi, aleshores Plaça de la Constitució, amb el mateix

nom de Lechería Antigua, i que avui coneixem com la granja L'Antiga.

Antoni Valls Gili va assolir un cert ascens social, passant de la menestralia a una certa significació ciutadana. El 1911 figura a la premsa com a representant del gremi de lleters a la Unió Gremial Patronal i l'any següent fou escollit jurat entre els caps de família de Girona.

Entorn de 1885 s'havia casat amb Carme Ferrer, i del matrimoni varen

>> La casa d'Antoni Valls Gili al carrer de l'Argenteria, amb la granja Lechería Antigua a la planta baixa, ca. 1910. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. FOTOTÍPIA THOMAS.)

néixer tres fills: Jaume, Antoni i Carmelita.

No ens han arribat imatges d'aquella primera casa que fou objecte de reforma el 1926, però la suposem integrada en el context menestral de façanes planes i patis del darrere amb vistes a terrenys per construir, ben a prop del que seria el camp de futbol del Girona de Vista Alegre, aleshores acabat d'inaugurar. Vista Alegre era també, com el seu nom indica, un lloc plaent per al primer i modest esplai ciutadà, amb algunes cases pensades com a segona residència. La ciutat, que havia acabat de sortir de les muralles, quedava lluny, Onyar enllà. El carrer era l'entrada a Girona des del sud, amb cases a la banda de muntanya i una filera de plàtans vora el riu a l'altra.

La nova casa de la família Valls destacava, per altura i factura, com una de les més senyorials del carrer, ben a prop de la Casa Orri, d'estil francès i signada pel mateix arquitecte pocs anys més tard. L'immoble tenia cinc habitatges, i el principal n'era el més ben equipat. Va esdevenir la llar dels fills d'Antoni Valls amb les seves respectives famílies, fins que la casa va

ser venuda, entorn dels anys noranta del segle passat.

El fill primogènit d'Antoni Valls i Carme Ferrer va ser Jaume Valls Ferrer. Nascut el 1887, va exercir de corredor de comerç del Banc d'Espanya i va tenir, també, una certa activitat pública. Cal destacar la seva participació en la candidatura de regidors de les eleccions municipals del 1932 pel Centre Catalanista de Girona, al costat d'altres industrials i comerciants de la ciutat. També va participar, juntament amb el seu pare, Antoni, en la Junta de l'Associació de Música i Escola Orpheònica. El 1932 també el trobem com a membre del Consell d'Administració de la Caixa d'Estalvis de Catalunya a Girona.

Es va casar el 1916 amb Rosita Riera Rabert, amb la qual va tenir tres filles: Carme, Assumpció i Rosa. Va morir el 1960.

>> El carrer del Carme a principi del segle xx. Al centre, una casa de dues plantes que probablement és l'antecedent de la Casa Valls que avui coneixem.

(Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. VALENTÍ FARGNOLI ANNETTA.)

>> Antoni Valls Gili i la seva esposa, Carme Ferrer, a principi de segle.

(Font: ARXIU DE LA FAMÍLIA PUIG VALLS)

La construcció i millora de la Casa Valls va passar per diferents fases. Un cop aixecat el pis, l'any següent Antoni Valls va voler millorar l'edifici i per això sol·licità, el juny de 1927, permís per decorar-ne les façanes. El projecte que acompanya la llicència d'obres és ben explícit: sobre paper tela traçat en tinta se'ns desplega un programa de columnes, motllures i balustrades en la més clara tradició neoclàssica, com corresponia als cànons noucentistes del moment. Una casa de ciutat, amb un petit pati enjardinat a la part posterior. És per això que les floritures s'havien d'incorporar al disseny de les façanes, i així es va fer: copes de pedra coronades de flors i esgrafiats vegetals a la façana lateral. El resultat degué complaure el propietari, perquè el 1930 es va presentar al concurs d'edificis organitzat per la Cambra de la Propietat de Girona. Ignorem si el va guanyar, però sí que cal remarcar que la casa és una de les poques de la ciutat que mostra el nom de l'arquitecte, Josep Esteve Corredor, a la façana.

Antoni Valls Gili va morir el 3 de novembre de 1938, en plena guerra. Els seus descendents van seguir gaudint d'aquella magnífica casa i encara avui en guarden la memòria documental amb diverses fotografies que il·lustren aquest article.

L'arquitecte Esteve Corredor

L'arquitecte gironí que va projectar la Casa Valls del carrer del Carme, Jo-

sep Esteve Corredor, era fill d'August Esteve, d'origen rossellonès, professor de francès i cònsol de França a la ciutat. La seva mare, Llucietta Corredor, era nascuda a Girona. Coneixem el perfil biogràfic de l'arquitecte i la seva trajectòria professional gràcies a la donació que la família va fer del fons del seu despatx professional al Col·legi d'Arquitectes l'abril de 1982. Aquest ingrés va garantir-ne la conservació i va permetre que el 2007 se'n pogués catalogar bona part de l'obra i es mostrés en una exposició i un catàleg al mateix COAC, dins la sèrie d'exposicions Fons d'Arxiu. Josep Esteve tenia la doble nacionalitat per l'ascendència del pare, fet que va marcar la seva trajectòria en dos aspectes importants. D'una banda, el gust francès dels seus projectes, dels quals la Casa Valls és un exemple i potser encara més la veïna Casa Orri, al mateix carrer del Carme, talment trasplantada de qualsevol ciutat francesa. El lligam familiar amb el país veí li va donar, també, una certa tranquil·litat en els anys convulsos de la Guerra Civil, quan el passaport francès li va permetre seguir exercint de forma independent evitant l'afiliació i el sotmetiment al sindicat d'arquitectes, un requisit obligatori per poder treballar en aquells anys.

En el catàleg que es va editar el 2007 amb motiu de l'exposició que li dedicà el COAC, l'arquitecte Ra-

mon Castells formulava una sistematització estilística de la seva obra molt interessant, perquè exemplifica l'evolució de la professió al llarg dels anys centrals del segle xx, entre 1922 i 1965, que van ser els anys en què Esteve va exercir. L'arquitecte va entrar en el panorama gironí a l'ombra del noucentisme i col·laborant amb el promotor d'aquest estil a la ciutat, Rafael Masó.

De Masó, Josep Esteve en seguí el classicisme mediterrani i el gust pels materials i la tradició popular. En la seva obra trobem pèrgoles, esgrafiats i elements ornamentals de motiu floral que ennobleixen els edificis, especialment urbans, amb un cert monumentalisme. Nomenat arquitecte municipal d'Olot el gener de 1923, va completar el projecte iniciat per Joan Roca Pinet, per a l'Eixample Malagrida. La Casa Valls, el Casino Llagostera o l'edifici del Banc Hispano-Americà de Girona a la plaça del Marquès de Camps són bons exemples de la seva obra, així com mereixen un reconeixement els primers hotels i xalets de la Costa Brava.

Des del seu despatx aviat va començar a projectar cases burgeses tant a Girona com a Olot. Practicà, també, una arquitectura més popular, especialment a la costa, amb bons exemples de casetes d'estiueig en el primigeni i equilibrat Platja d'Aro de les pinedes vora el mar. És també l'autor de l'església parroquial.

Josep Esteve es deixà estimar pel racionalisme, com un signe dels nous temps, en els edificis de l'Hotel Roca fosca de Palamós o el Cinema Fami-

**Antoni Valls Gili
va morir el 3 de
novembre de 1938,
en plena guerra.
Els seus
descendents
han conservat
la memòria
documental
de la casa**